

“Les herències polítiques no es transmeten”

El cronista polític Francesc-Marc Álvaro fa quinze anys que observa el paisatge polític de Catalunya, fet d'intrigues, batalles, pactes, traïcions i també ideals. *A Ara sí que toca!* (Edicions 62) mostra de manera rigorosa moltes escenes del que s'ha anomenat pujolisme, que fins avui dia havien restat en el secret del poder.

De petit, Francesc-Marc Álvaro (Vilanova i la Geltrú, Garraf, 1967) col·leccionava adhesius de tots els partits polítics. Eren els anys efervescents de la transició democràtica. De gran, va preferir seure davant dels polítics, en comptes de fer-ho al seu costat. Primer des de les seves cròniques a l'*Avui* i *El Mundo de Catalunya* i ara des de *La Vanguardia*, i també des de diversos llibres i articles, Álvaro —que també ensenya periodisme polític i d'opinió a la Universitat Ramon Llull de Barcelona— ha explicat al públic el com i el perquè de l'actual política de Catalunya. La seva anàlisi dels 23 anys de lideratge de Jordi Pujol ens dona les claus per entendre el futur immediat del projecte de qui ha estat qualificat com a últim gran polític de la transició democràtica espanyola.

—Vostè defineix Jordi Pujol com a tòtem. La supèrbia seria el tret de Pujol que explica que sigui un tòtem, algú que no deixa créixer res al seu costat?

—Més que la supèrbia, crec que és l'instint de comandament, l'instint del timoner. Aquell que ha de sobreviure quan tot va passant. No sé si és un home superb. Més aviat és algú molt vençut de la missió que ha de fer, que subordina tots els moviments al compliment d'aquesta tasca.

—També l'ha considerat un gran actor, barreja d'Enric Borràs, Joan Capri i Danny de Vito. Però no ha passat, l'època dels actors-creadors?

—Si mirem el panorama internacional i també el de casa, ha passat l'època dels actors-creadors i vivim una època d'actors de perfil baix o gestors. Per tant, sí que podem dir que ha passat. Pot tornar? Evidentment. Tot això són tongades de la història. Però en aquest moment la foto internacional és una foto de personatges secundaris propulsats a la primera línia.

—Què és el pujolisme?

—Tinc clar, i ho dic en el llibre, que el pujolisme és un moment del catalanisme. I és un moment que ha vingut marcat per una figura excepcional que no transferirà l'herència a ningú, perquè les herències polítiques no es transmeten, i aquesta tampoc. És, doncs, un període de temps...

—Que vostè ha diferenciat en etapes...

—Un període de temps que ha tingut en el seu interior episodis diferents i moments canviants, i una manera de fer molt vinculada a una personalitat especial.

—I aquesta personalitat, quin paper farà, en el postpujolisme?

—És una incògnita saber què farà Pujol l'endemà. Tot dependrà de què li passi a la força política que ell ha liderat fins ara. No serà el mateix un Pujol amb CiU governant a la Generalitat que un Pujol amb Convergència a l'oposició, o un Pujol amb els seus participant d'un hipotètic govern de coalició a Madrid... Crec que Pujol graduarà el seu protagonisme en funció de com es trobi la salut del seu

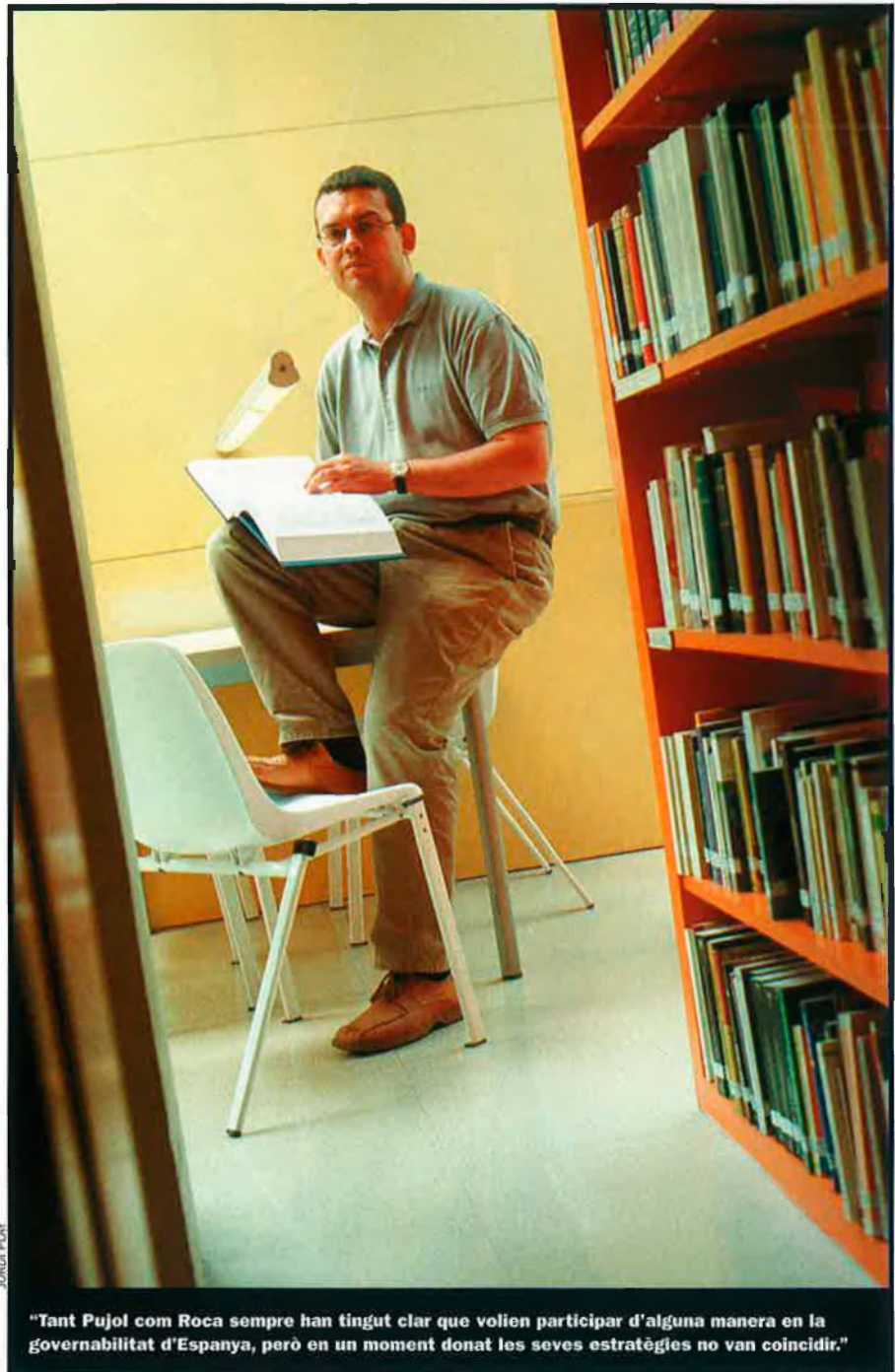
projecte. És a dir, si el projecte post-pujolista o convergent gaudeix d'una relativa bona salut m'imagino que no intervindrà tant. Si les coses es posen conflictives o greus, pot haver-hi la temptació que reediti el lideratge per salvar el que es pugui. De totes maneres, Pujol a casa seva no s'hi estarà, i de fet em consta que es prepara una fundació on treballarà per continuar mantenint una mena de protagonisme social i ideològic indirecte sobre assumptes de debat públic com la immigració, la globalització o les relacions entre Europa i els Estats Units.

—Quin dèficit deixa Pujol a Mas?

—És difícil de dir, perquè en política el càlcul sobre les llistes de l'"haver" i del "deure" és sempre de molt complicada objectivació. A favor, deixa un espai socioelectoral central que ha estat el coixí de vots que li ha permès governar, i la capacitat de sumar elements i factors molt diferents. Això ho ha fet, però Pujol no li ho deixa directament a Mas, perquè ja he dit que les herències polítiques no es transmeten. En tot cas, és el que Mas hauria de conservar, si vol i si pot. I què és el que queda damunt la taula? No sé si Pujol ho podia resoldre ni si la societat catalana ho vol resoldre d'una vegada, però és la relació entre Catalunya i Espanya, Catalunya i Madrid. Són els deures pendents que Pujol deixa a Mas, i a qualsevol que vingui.

—En tractar de la relació de Catalunya amb Madrid hem de parlar de Miquel Roca, de qui en el seu llibre mostra les diferències amb Pujol, que a més de polítiques eren personals.

—En el llibre dic que el pujolisme és també una construcció de Miquel Roca, i que no es poden separar pujolisme i allò que algú n'ha dit roquisme, que seria la manera de fer d'aquest personatge. Tant Pujol com Roca sempre han tingut clar que volien participar d'alguna manera en la governabilitat d'Espanya, però en un moment donat les estratègies de Roca no van coincidir amb les de Pujol; la intensitat d'aquesta participació no la veuen igual, i això incrementa la distància entre ells. Roca veu la necessitat d'una participació més alta, però

"Tant Pujol com Roca sempre han tingut clar que volien participar d'alguna manera en la governabilitat d'Espanya, però en un moment donat les seves estratègies no van coincidir."

"El deure pendent de Jordi Pujol és la relació entre Catalunya i Espanya"

no crec que hi hagi un Pujol que digui no i un Roca que digui sí. És més aviat una qüestió de grau, i s'hi barreja un factor de competència personal, de com aquest element [el protagonisme de CiU a Madrid] podria ajudar-los a tenir el poder a Catalunya, a agafar-lo, a mantenir-lo.

—L'entorn familiar, d'amics, de col·lectius del pujolisme que vostè retrata fa angúnia.

JORDI PLAY

"Mentre això que s'ha dit pujolisme tingui gent molt diferent a dins voldrà dir que té una de les virtuts que l'han fet fort."

—Aquest llibre es podria haver fet del poder del PP, o del PSOE quan el tenia, o del que encara té el PSOE a Andalusia i altres llocs, de l'entorn de Blair o Berlusconi, de qui sigui que mana. És un llibre que s'endinsa en els mecanismes del poder i l'excusa és parlar del poder que l'autor té més a prop, que és aquest petit poder polític català. I el poder repeteix sovint els mateixos esquemes on estigui. Que la

gent se sorprengui que les mecàniques del poder siguin les que són... malament pel públic, perquè el públic ha de saber, si vol exercir críticament la ciutadania, que els entorns de poder sempre són així. Això ja està molt ben explicat, per exemple, en les obres de Shakespeare.

El poder sempre són relacions de pugna, de competència, de cooperació interessada, però a la vegada això no

exclou la noblesa d'objectius ni les idees.

—Els dos fills de Pujol més vinculats a la política, Oriol i Jordi, on els situa en el postpujolisme?

—És difícil contestar això. L'Oriol Pujol va en les llistes d'en Mas. L'altre fill, com que no es dedica oficialment a la política, no sé què farà, perquè el que fa tampoc no es divulga de manera clara; es dedica als negocis, a les seves activitats privades, tot i que no és gens estrany al món polític que té més a la vora.

—La reserva de Jordi Vilajoana [conseller de Cultura i home de confiança de Mas] a la llista de CDC per a les propores autonòmiques [se'l reservarien per la candidatura de CiU a Madrid, juntament amb el líder d'UDC, Josep Antoni Duran Lleida] és un bon o un mal senyal de la salut de Convergència?

—Se'm fa difícil saber si la presència d'algú és senyal de bona o mala salut. Convergència és un partit on hi ha Vilajoana i Felip Puig, on hi ha Carme-Laura Gil i Francesc Homs; és un partit que agafa coses molt diferents. Aquesta és la seva virtut. El símptoma de mala salut fóra que només hi hagués els d'una sola família. Mentre això que s'ha dit pujolisme tingui gent molt diferent a dins voldrà dir que té una de les virtuts que l'han fet fort. CiU l'han pogut votar gent que era més nacionalista, gent que ho era menys, gent més conservadora, gent més d'esquerres...

—I que la llista no sigui tan renovadora com Mas diu, com ho veu?

—A veure. Primer hauríem de posar-nos d'acord en què és la renovació. Renovar és només una qüestió d'edat o de projecte o de sensibilitat...

—O de treure de la llista càrrecs institucionals per incorporar-hi gent de les bases...

—Bé. Sí que hi ha un cert canvi de personal en les llistes perquè, per exemple, molts que han estat consellers en desapareixen, però és clar, els que hi apareixen ja fa temps que també es dediquen a la política. Realment, hi ha un mite en política que és aquest de la renovació; tothom en parla esotèricament i ningú no sap

què vol dir. Perquè els projectes polítics no es renoven només per la gent, sinó bàsicament perquè el missatge i/o l'estratègia canvien. Aleshores, tant si Mas se'n surt com si cau a l'oposició, la renovació la farà quan mani del tot, si mana. Ara Mas encara és molt deutor del que faci Pujol. Per tant, la renovació sí que es pot donar, però només en el moment en què Mas decideixi fer la seva política que, per ser clars, encara no hem vist. Inevitablement, qualsevol que tracti d'agafar un lideratge ha de ser renovador, per ser ell mateix. Qui obra de nou la botiga s'ha d'inventar el negoci un altre cop.

—Una de les coses de què ens fa adonar en el llibre és que la transició catalana ha durat vint anys més que l'espanyola, que acabaria el 1982, amb la victòria del PSOE. Això seria així perquè parlem no solament de dos sistemes polítics diferents, sinó de dues societats diferents. Avui dia, hi ha més semblances que diferències entre Catalunya i la resta de l'estat, en un i altre nivell?

—El sistema polític català és molt diferent de l'espanyol. És multipartidista, mentre que l'espanyol és bàsi-

“Tant si Mas se'n surt com si cau a l'oposició, la renovació la farà quan mani del tot, si mana”

cament dual, amb escassa correcció sobre aquest dualisme. Això que tenim a Catalunya està molt bé, hi ha més riquesa. Pel que fa a la gent, les societats espanyola i catalana són diferents, encara, en alguns aspectes importants, però no són compactament i radicalment diferents.

—En quins aspectes?

—Per exemple, la societat catalana encara té una certa energia civil acumulada que a Espanya també hi és, però té menys tradició. Aquesta energia catalana és més un mite que una realitat, però influeix en la percepció que tenim de nosaltres mateixos. També hi ha [a Catalunya] un cert estil de fer les coses vinculat al món cultural o fins i tot a la manera de fer els negocis. És un estil que potser no té tanta força com fa uns anys però que encara es manté. I, a la vegada, algunes tendències que a Espanya són molt fortes també hi són a Catalunya i això és observable en, per exemple, el consum televisiu. El públic català pot veure un tipus de telesèrie que només fem a TV3, però veu també els programes nocturns espanyols que veuen a la resta de l'estat. Per tant, aquesta Catalunya social és híbrida: algunes estones és molt catalana, d'altres una mica espanyola i a vegades molt espanyola. El que està clar és que no és exactament com la societat espanyola.

—En els discursos de Jordi Pujol es repeteix l'admiració pel model català que se sent a l'estranger, però al president li va desil·lusionar que un historiador nord-americà li digués que seria recordat per la feina feta en el context general espanyol. Està d'acord que el pujolisme ha estat més eficaç per contribuir al progrés general espanyol que al reconeixement de Catalunya dins l'estat?

—El pujolisme ha estat molt important institucionalment per consolidar l'autonomia —tothom està d'acord que a Catalunya moltes coses són irreversibles: ningú gosaria eliminar una policia autonòmica o una televisió autonòmica—, i també per contribuir a la governabilitat d'Espanya. Però, a la vegada, Pujol ha donat suport a aquesta governabilitat en algunes ocasions callant massa, com en l'entrada d'Espanya a la Unió Europea o en la confluència monetària, i altres vegades empassant-se gripaus enormes, com l'endemà del cop d'estat del 23-F de 1981. Quin és l'element més fluix del pujolisme? Que ha blindat bé l'espai autonòmic però no ha estat capaç de —per dir-ho així— anar a més.

—Ha rebut algun comentari sobre el llibre de l'entorn que hi retrata?

—Et diré dues reaccions que expliquen psicologies del món convergent. Un alt càrrec em va dir: “Sembla que ens has vist per un forat.” Ho vaig considerar un elogi. La segona reacció és d'un altre alt càrrec que va llegir el llibre i li va transmetre la seva impressió a un conegut meu. “Caram, el Francesc-Marc Àlvaro, explica un món convergent que jo no conec. Si això és Convergència i Unió, jo no sóc d'aquest món”, va dir aquest personatge. Aquesta persona finalment ha estat descavalçada de les properes llistes i, un cop això ha passat, li vaig dir al meu informador que li preguntés si ara ja reconeixia aquest món o no. L'alt càrrec aleshores va dir: “Probablement he hagut d'esperar que em deixessin fora de les llistes per adonar-me que aquest món és més dur que no em pensava.”

—Li han dit moltes vegades “ara no toca”?

—Home, personalment he assistit a algunes conferències de premsa de Pujol on ell ho ha dit, tot i que tampoc tantes com diu la llegenda. Ara bé:

“Un alt càrrec de Convergència i Unió m'ha dit, després de llegir el llibre: ‘Sembla que ens has vist per un forat’”

crec que aquest és un tret diferencial que ningú dels que vindrà després de Pujol, sigui del partit que sigui, es podrà permetre. Perquè, de fet, un tret de la nova Catalunya serà que tot tocarà.

Jordi Marlet
jmarlet@msn.com